

stenaars al zeer verschillend werk te zien.

Bij de velerlei uitingen tegenwoordig op kunstgebied zal men echter wel doen ook van die der Neue Künstler nota te nemen en als voorbereiding en inleiding hiertoe wil mij bovengenoemde uitgave alleszins aanbevelenswaard toeschijnen.

* * *

Wonderwel sluit zich bij de bovenstaande uitgave aan, het onlangs verschenen deeltje der „Pro en Contra”-serie van de Hollandia Drukkerij te Baarn: nieuwe richtingen in de schilderkunst. De heer E. Wichman kunstschilder te Utrecht behandelt het „voor”, de kunstzinnige Professor C. L. Dake de tegenzijde. Hoewel dit uit den aard der zaak begrijpelijk is, lijkt ons beider betoog wel wat al te eenzijdig, waarbij komt dat, waar Wichmann in een verschrikkelijk nederlandsch vele abstracte dingen neerschrijft, de Professor zich niet bepaalt tot een zakelijk betoog maar afdaaft tot het genoegelijk gekout van een bittertafel.

Aan de ontwikkeling van de nieuwe kunst voorafgaande noemt Wichman het impressionisme, de kunst van Henri Rousseau, de decoratieve kunst, de stemmingskunst, de moderne kunstindustrie, en bespreekt dan kortelings die verschillende uitingen. Ook lezen wij o.m. dat Pablo Picasso het genie is dat tot tweemaal toe het vormzoeken van zijn tijd de richting wees... dat Picasso de vader is van elke moderne kunst, de samenvatter van het willen eener gansche generatie.

De Professor vermaakt ons met zinnen als deze „... zooals meer en meer blijkt uit de belangstelling die de tentoonstellingen der ultra-modernen bij zenuw-artsen en directeuren van krankzinnigengestichten wekken, welke medici met verbazing overeenkomst hebben gezien tusschen de ultra moderne werken, die op de exposities prijken en de schilderijen hunner patiënten.”

Na het vóór en tegen te hebben gelezen zijn wij echter nog niet veel verder; geen van beide heeft ons overtuigd. R. W. P. JR.

DE ONAFHANKELIJKEN.

Eindelijk hebben ze dan toch iets onafhankelijks over zich gekregen! Werkelijk, de Moderne Kunstkring is voor het oogenblik overtroefd. Beeldhouwwerk van opgeverfd geslagen blik, en composities, bestaande uit den inventaris van een uitdragerswinkel, hoe kan van het najaar de groep Quicquaird het record nog verbeteren? Wij wachten, blij van zin. Het leven is toch nog niet zoo somber als soms wel lijkt.

De sensatie, die in den beginne uit bleef, is er dus nu. Maar wat komt van de maatschappelijke bedoeling dezer jury-vrije tentoonstellingen terecht? Wat deksel, die goede provinciale dillettanten die profiteerden van de afwezigheid eener jury, hebben toch evenveel recht op een plaatsje als die blikken meneer en die van den lorrenwinkel? Zij hebben toch ook geen talent! En zij betalen bovendien contributie, terwijl die buitenlanders blijkbaar geïnviteerd worden. Zoo er dan al geen jury is, er is toch een commissie, die wel degelijk laat bemerken wat zij de moeite waard vindt, en wat niet. Maar waar blijven op die manier Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap?

Nog iets. Het aannemen van werken is door den opzet dezer vereeniging onbeperkt, niemands werk mag geweigerd. Maar het inzenden als daad van personen die wel vrij staan in hun doen en laten, mag aan zekere critiek worden onderworpen. Wat te zeggen van het zonderlinge feit, dat de voorzitter van de Vereeniging St. Lucas tevens lid van de jury daar, hier bij de juryloozen inzendt? Is er dan geen correctheid meer in de wereld?

Intusschen, dat zijn zaken van huishoudelijken en particulieren aard (maatschappelijk echter merkwaardig) en het past ons, te getuigen, dat deze tentoonstelling als geheel veel belangrijker is dan de gelijktijdige van St. Lucas. Behoudens zeer enkele inzendingen — die van Jan Sluyters in de eerste plaats en dan o.a. van Huidekoper —

is dáár bijna niet dan marktwaar; die vereniging heeft thans openlijk en zonder blozen het commercieele doel vooropgesteld en alles draagt er de kenmerken van. Om te weten wat er omgaat in de gemoederen, behoeft men niet meer naar haar exposities te gaan (als het zoo blijft) en om bezonken schoon te zien bezoekt men liever de musea. Eindelijk is dus voldaan aan den wensch van de meerderheid, zooveel mogelijk kansen op uitstalling en verkoop, voor zooveel mogelijk leden. Het is een opvatting. Voor de kijkers echter geen winst.

Maar nu de Onafhankelijken. Laat ons, zooals de inrichters dit ook blijkbaar bedoeld hebben, eerst het vreemde en bevreemdende afzien, dan naar gemeenzamer inzendingen overgaan, om eindelijk af te zakken naar het in een hoekje geduwde, dat wij dan niet zoo nauw behoeven te bezien, omdat wij er genoeg van hebben en omdat het daarenboven niet de moeite waard is.

Niet zonder belangrijkheid schijnt mij het beeldhouwwerk van Archipenko. Het is ongenietbaar door de opzichtigheid van het formulaire, maar kan een zeer elementair begin zijn van bouw-sculptuur. Zelfs zooals het is zou het, met zijn meer meetkunstige dan expressieve vormen, bruikbaar zijn als accentueering van constructies, maar men zou die er dan toch bij willen zien. Van de schoonheid blijft het alles nog verre. Wel iets schoons is in de fragmenten van Zatkan, die zeer opzettelijk herinneren aan brokstukken van archaische sculptuur, doch als zoodanig niet zonder illusie zijn.

Een Nederlander, Djurre Duursma, schildert in een trant, die geen cubisme is, doch zeer fanatiek aanstuurt op strenge vlakbegrenzing. Een van zijn schilderijen is in zijn warme kleur en evocatieve lijnen wel een soort creatie; wat het voorstelt ben ik vergeten, het is dat het meest rechts van den beschouwer. Een andere groep schilderwerken geeft zeer onbeholpen en kinderachtig, maar niet zonder uitdrukkingsvermogen Bruegheliaansche fantasieën. Het

knutselwerk van Zonia zal zeker later door archeologen met nieuwsgierigheid worden ontleed, wat heeft de man er in 's hemelsnaam ingestopt? En dan die vrij gewone kop en die bijna academische handen er in geschilderd, om te laten zien dat hij wel iets kan? Die zijn tenminste beter dan het realistische been in het blik-vouwwerk, het piéce de milieu (en de résistance?) Wat bedenkt een mensch al niet! Zonia heeft ook schilderijen, futuristisch als ik me niet bedrieg; zoo nu en dan onderscheidt men tusschen al het raars een paar menselijke billen, vrij echt. Misschien een indice voor zielkundigen.

Van Kandinsky zijn er verschillende composities. Altijd weer pakt me de bijzondere colorist in deze kunst zonder onderwerp, maar — moet het nu zoo blijven? Misschien is het schier ondoenlijk voor iemand die niet volkomen begrijpt waarom de schilder deze dingen maakt, den ontwikkelingsgang te volgen, zelf als deze er is.

Het verfijnd en fijnzinnig werk van de Nerée tot Babberich is op deze geheele tentoonstelling voor mij de meest bewuste en grootste uiting van modern gevoelen. De nevrose, bij Aubrey Beardsley in een grijns sprekend, doortrilt bij hem een kunst vol schoonheidsontroering. Hier is een voluit moderne mystiek, even oprecht als eenige van vroegere tijden. En welk een edele gaafheid, welk een beheerschtetheid van voordracht.

Een tentoonstelling met een wand van zijn werken, en een andere met schilderijen van Kees van Dongen is stellig niet minder dan een evenement. Op het wat kinderachtige schip na — dat even onbeduidend is als zijn meeste landschappen — is deze inzending een keurcollectie. Als schilder bewonder ik Van Dongen thans het meest in die dame met den bef, de mulattin met den hoed op en de vrouw op de sofa. Den teekenaar acht ik het grootst in de rijzige (opzettelijk te lange) figuur met die schoon neergelegde hand. Ook de handen van de